

Angelsaksisch Model versus Rijnlands Model : De Deceptie.

Leen Noordzij. (updated 2018-09-20)

Dr.l.noordzij@leennoordzij.nl

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
De vergelijking.....	1
Het Rijnlands Model: de Mittelstand.....	2
Ondernemende cultuur.....	3
Literatuur.....	3

Inleiding

Met enige regelmaat verschijnen er verhalen in tijdschriften over de tegenstelling tussen het Angelsaksisch Model en het Rijnlands Model. Zo ook in *Het Essay* in De Ingenieur van 18 januari 2013. Het Angelsaksische Model wordt meestal, begeleid met de nodige negatieve opmerkingen, tegenover het Rijnlandse Model geplaatst. Enige verwondering over de negatieve beschrijving van het Angelsaksische model zou wel op zijn plaats zijn. Hoe is het te verklaren dat velen van Continentaal Europa op bedevaart gaan naar Silicon Valley en bij terugkomst zo gauw mogelijk een initiatief voor startende ondernemingen onderbrengen in de zoveelste Valley?

In het algemeen hebben de verhalen over het Rijnlandse model de strekking dat we ons zeer gelukkig mogen prijzen dat de industrie in Continentaal Europa meer volgens het Rijnlandse Model functioneert dan volgens het Angelsaksische model. Het verhaal in De Ingenieur maakt van aanvang duidelijk dat het Rijnlandse model over Duitsland gaat. De misleiding dat het Rijnlandse model op Continentaal Europa betrekking zou hebben is in *Het Essay* ieder geval niet aanwezig.

De vergelijking.

Waarom is de tegenstelling Angelsaksisch Model Rijnlands Model een deceptie? We moeten dan enigszins een idee hebben wat beide modellen inhouden. Om met de gemakkelijkste te beginnen: het Angelsaksische Model en wel het model voor het bedrijfsleven. Dit is het model van een bedrijf waar de CEO is aangesteld door de aandeelhouders/commissarissen van het bedrijf. Deze CEO heeft het grotendeels voor het zeggen maar is als zetbaas neer gezet door de aandeelhouders: het Agency Model. Dit model kennen we en hebben we ook in Continentaal Europa. De meeste grotere bedrijven zijn zo georganiseerd. In Europa, althans in een paar landen, is er dan ook nog het fenomeen van medezeggenschap in het bedrijf. Dat kan moeilijk exclusief als Rijnlands Model, dat op Duitsland betrekking heeft, benoemd worden. Overigens hebben in de VS de vakbonden zoals de UAW heel wat meer in

de melk te brokkelen dan de bonden/medezeggenschapsraden in Continentaal Europa. De deceptie in de vergelijking Angelsaksisch Model en Rijnlands Model is dat er twee modellen worden vergeleken die hun oorsprong vinden in verschillende culturen.

Als er dan toch wat vergeleken zou kunnen worden gaat het om de vergelijking Angelsaksisch Agency Model en Continentaal Europees Agency Model.

De vergelijking Angelsaksisch Agency Model en Continentaal Europees Agency Model pakt voor Continentaal Europa slecht uit:

- Angelsaksisch Agency Model: transparante beloning en duidelijkheid over de gevolgen bij wangedrag en wel hoge boetes en/of gevangenisstraf;
- Continentaal Europees Agency Model: geen transparantie over beloning en al helemaal geen gevangenis straf. Tenzij het zoals in Nederland zo gek wordt (De Vastgoedfraude) dat er niet meer over gezwegen kan worden.

We gaan nu verder met het Rijnlandse Model waarbij er nadrukkelijk niet het Agency Model mee bedoeld wordt. Het is dan duidelijk wat er wel mee bedoeld wordt: de familie bedrijven. Een vergelijking tussen Angelsaksische familie bedrijven en de Continentaal Europese familie bedrijven zal in deze beschouwingen niet gemaakt worden.

Het Rijnlands Model: de Mittelstand.

Beschouwingen over het Rijnlands Model gaan over de Duitse Mittelstand. We kunnen constateren dat de Mittelstand het goed doet. De bedrijven opereren mondiaal. Een belangrijke export motor voor Duitsland. Hebben we in Nederland wat aan het Duitse Model? Deze vraag is niet gemakkelijk te beantwoorden. Er spelen een aantal zaken die dit Model juist alleen voor Duitsland geschikt maken. Van groot belang zijn de bedrijfsopleidingen welke in ieder geval voor een instroom aan deskundig personeel zorgen. Dit systeem is niet zo maar te transformeren naar Nederland. Ca 50 Jaar geleden(ca 1970) is bijvoorbeeld de bedrijfsschool van Stork en Dijkers gesloten. Een opleiding op MBO niveau. Beter gezegd: op MTS niveau. Dergelijke scholen zijn niet zomaar te starten. Wel kan het bedrijfsleven stimuleren dat de opleidingen weer zinvol worden. Maar de cultuur in Nederland zal weer meer industrie gericht dienen te worden. Dat gaat niet zo maar. In de 70er jaren van de vorige eeuw is een industrie vijandige cultuur ontstaan met allerlei invloeden in onze maatschappij en vooral invloeden op het onderwijs. Ook in het onderwijs moest alles kunnen. Daar plukken we nu de wrange vruchten van.

In het kader van de bedrijfsopleiding wordt ook nog wel eens het meester-gezel systeem genoemd. Daar kleven nadelen aan en wel dat meester-gezellen zich kunnen(en willen?) organiseren in gildes met alle nadelige gevolgen voor innovatie (De Republiek van 1477-1806, door Jonathan I. Israel). Also in "The Middle Ages" by Johannes Fried attention is given to the subject matter of guilds: "On the other hand it cannot be denied that guild regulations held back competition and innovation".

Waarom dat in Duitsland goed ging? Wel, 200 jaar geleden en zo lang bestaat de Mittelstand al, was er geen Duitsland zoals we dat nu kennen. Er waren veel kleine staatjes en

stadsstaten die zelf veel regelden. Dus als een ondernemer in een bepaalde stadsstaat het niet voor elkaar kreeg om activiteiten te starten door tegenwerkende gildes, dan vertrok de ondernemer naar de andere stadsstaat. Nederland was met de Zeven Provinciën veel meer een geheel en er was als gevolg daarvan meer geregeld. De gildes werden in Nederland pas aan het begin van de 19^e eeuw opgeheven.

Van groot belang is dat de Nederlandse burger/kiezer inziet dat we met het onderwijs zo niet door kunnen gaan. De Nederlandse politiek zal zich daarover moeten buigen, maar niet weer alles willen regelen of afdwingen. Sprekende mislukkingen zijn de fusies van scholen gestimuleerd door de politiek. Dezelfde politiek die nu weer toejuicht dat scholen weer gesplitst worden.

Ondernemende cultuur.

De verbetering van onderwijs is noodzakelijk maar zeker niet voldoende. Voldoende zou zijn als er in Continentaal Europa ook een cultuur zou ontstaan waar ondernemingen kunnen starten en ook weer zonder al te veel problemen kunnen verdwijnen en weer opnieuw beginnen op een echte Europese markt. De ondernemende cultuur is met de Romeinen verdwenen. Daarna is er door de straffende hand van de Kerken tot aan de start van de renaissance elke originele gedachte met de dood de kop ingedrukt (Greenblatt: *The Swerve*). Dan steekt men niet zo snel meer het hoofd boven het maaiveld uit.

Ook is het ondernemend genepakket in Europa nogal verdund toen vanaf de 17^e eeuw veel Europeanen naar Amerika vertrokken.

Literatuur.

Fried, J., *The Middle Ages*, 2009, translated by Peter Lewis, Belknap Harvard, 2015.

Greenblatt, S., *The Swerve. How the world became modern*. Norton & Company, New York, 2011;

Israel, I. I., *De Republiek 1477-1806*. Van Wijnen, Franeker, 2001.